

Leven met de geschiedenis (8)

Het evangelieboek

In deze blog zal ik terugkomen op de schenking van Graaf Dirk II en zijn Vrouw Hildegard bij gelegenheid van de stichting van de tweede Abdijkerk.

Ter gelegenheid van de stichting gaven zij een Evangelieboek *“met goud en kostbare stenen versierd”* en een altaartafel *“wonderbaarlijk mooi versierd met goud en kostbare stenen versierd”* zoals wij dit kunnen lezen in de annalen in het jaar 977.

Het evangelieboek dat geschonken is voor de eredienst bevindt zich nu in de koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Het is een perkamenten handschrift dat sinds de stichting tot de verwoesting in gebruik was voor de eredienst. Naast een aantal illustraties voor het begin van elk evangelie zijn er twee illustraties die heel erg bijzonder zijn. Deze illustraties tonen de Graaf en Gravin die het evangelieboek op het altaar leggen in de nieuwe kerk. Bijzonder is te vermelden dat deze twee afbeeldingen de vroegste afbeeldingen zijn van landgenoten die wij nu kennen. In de tweede illustratie knielt Graaf Dirk II voor St. Adelbert en ligt de Gravin op de grond.

Ik wil beide afbeeldingen met u delen en kort wat dieper in gaan bij elke illustratie

De voorspraak van St. Adelbert.

(foto afbeelding @ koninklijke Bibliotheek)

Op deze voorstelling zien wij hoe St. Adelbert als middelaar optreedt tussen Christus en het Grafelijk paar. In de linker marge van de afbeelding staat in het Latijn een toelichting:

“meest verheven Heer, ik smeeek u nadrukkelijk met welwillendheid om te waken over het welzijn van deze mensen, die zoveel moeite hebben gedaan om u op een waardige wijze te dienen”.

Deze afbeelding maakt direct duidelijk wat de stichters van de Abdij voor ogen hadden bij de stichting. St. Adelbert die nu als “Huis-Heilige” van de Grafelijke Familie fungeert als voorspraak voor de Graven van Holland.

De aanbieding van het Evangeliarium.

Op deze afbeelding leggen Graaf Dirk II en Gravin Hildegard het evangelieboek op een altaar en op de achtergrond zien wij de abdijkerk van Egmond. Het bijzondere hieraan is dat dit de oudste afbeelding is van een gebouw in Nederland. Als toelichting bij deze afbeelding staat er in het Latijn een opdracht; *“Dit boek is geschonken door Dirk en zijn geliefde vrouw Hildegard aan de gezegende vader Adalbert, opdat hij hen rechtvaardig zal gedenken in eeuwigheid.*

(foto afbeelding @ koninklijke Bibliotheek)

Het evangelieboek dat de Graaf en Gravin schenken zal tijdens de eerste 600 jaar van het bestaan van de Abdij altijd in ere worden gehouden. Eerst en voornamelijk als boek om te gebruiken in de liturgie later zal het boek in zijn kostbare band versierd met goud en edelstenen op het altaar staan op hoogfeesten. De kostbare band is helaas verdwenen maar gelukkig is de tekst zelf bestaan gebleven.

Wat het evangelie boek voor mij echt bijzonder maakt zijn wel de vermeldingen van de '*Fundaciones, dotaciones et donaciones hecmundensi monasterio collate a primitivis comitibus Hollandie necnon a ceteris fidelibus Christianis*' ofwel in vertaling , "*Fundaties, schenkingen en gaven aan het klooster van egmond, gedaan door de eerste graven van Holland, alsmede door andere christengelovigen*".

Deze aantekeningen gaan vooral over schenkingen die aan de abdij werden gedaan om te voorzien in het onderhoud van de monikken van de abdij. Het optekenen van deze schenkingen in het evengalieboek is niet alleen bedoeld om te zorgen dat de schenkingen op schrift gesteld werd maar het maakte ook een statement. Bij het gebruik van het evangelieboek tijdens de liturgie of op de momenten dat het evangelieboek op het altaar werd geplaatst werden ook de schenkingen als het ware in herinnering gebracht en werden ze feitelijk door de Schrift bekrachtigd.

Het evangeliarium word thans in de Koninklijke Bibliotheek bewaard waar het veilig en goed bewaard en geconserveerd wordt.

Noot van de auteur: ik heb voor het schrijven van dit artikel onder meer gebruikgemaakt van de website van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.